

РУСЛАН

Виходить у Львові що дня крім неділь руских свят о 5^{1/2} год. по полудні.
 Редакція, адміністрація експедиція «Руслана» при ул. Осолінських ч. II. партер (фронт від ул. Тихої). Експедиція місцева в Агенції Соколовского в асажі Гавмана.

Рукописи звертає ся лише на попереднє застереженє.— Рекламні неопечатані вільні від порта. — Оголошеня звичайні приймають ся по ціні 20 с. від стрічки, а в «Надіславі» 40 с. від стрічки. Подяки і приватні донесеня по 30 сот. від стрічки.

«Вирвеш ми очи і душу ми вирвеш; а не вовьмеш милости і віри не возьмеш, бо руске ми сердце і віра руска.» — З Русланових псалмів М. Шашкевича

Передплата
 на «РУСЛАНА» виносить:
 в Австрії:
 на цілий рік . . . 20 кор.
 на пів року . . . 10 кор.
 на чверть року . . . 5 кор.
 на місяць . . . 1-70 кор.
 За границю:
 на цілий рік: зі щоденною висилкою 7 доларів, або 12 рублів; з висилкою двічі в тижні 5^{1/2} доларя, або 10 рублів; з висилкою що суботи 4^{1/2} доларя, або 9 рублів.
 Поодинокє число по 10 сот.

Телефон Редакції ч. 1484 — Конто почт. щадниці ч. 98.704.

Борба галицьких москвичів проти руско-католицкого Єпископату.

(X) Розпочата відомим „пропам'ятним письмом“ двайцятьп'ятки „русско-народного духовенства“ борба, в якій ся двайцятьп'ятка удавала обиджених і покривджених і при рішучих погрозах під адресою Єпископату домагала ся нібито оборони, стала тепер рішучо заціною борбою проти руско-католич. Єпископату. Провід в сій боротьбі обняв недавно перебігший в табор Дудикевича посол Курілович, котрий 15. цвітня вніс в держ. раді „Запрось ихъ превосходительствамъ г. министру-президенту и министру вѣроисповѣданій касательно отношеній въ греко-католической ієрархіи въ Галичинѣ“.

Сей запит пос. Куриловича напечатала зараз «Прикарп. Русь» в 163. ч., а в 164-ім додала свої замітки до сего запиту. В сім запиті виступає п. К. проти руско-кат. Єпископату з головно проти Є. Е. Еп. Чеховича і навязує до своєї річи проголошеної 25. листоп. 1909. в держ. раді, в котрій також напав на Є. Е. Єпископа за мнємє пересідованє москвофільскихъ священників і богословів, а тепер уже накидає ся на всіх Владик на основі, що нібито „случились факты, ясно обнаружившіє политическій шовинизмъ греко-католическихъ епископовъ в Галичинѣ“.

Участь Єпископів на зборах руских

парламентаристів з 2. лютого с. р. і підписану ними відому заяву називає п. К-ич «провокаціонной клеветой на їхъ галицькихъ малороссовъ, которые исповѣдуютъ національное и культурное единство всѣхъ русскихъ племень».

Дальше висловлює ся п. К-ич ще яскравіше, вказуючи на се, що «Это невольное и лишенное оснований заявленіе (собственно доносъ) подписали три греко-католическіє архієрея, которые не могутъ не знать, что русский народъ въ Галичинѣ (das galizische russische Volk) исповѣдывалъ идею національного единства всѣхъ русскихъ племень уже въ то время, когда объ украинской лже-нации не было и помину и что именно украинизмъ искусственно созданъ вибшней пропагандой и скрѣтъ благодаря милости предержавшихъ власть въ Галичинѣ факторовъ», отже називає Владик прямо доносчиками, а хоч москвофільска двайцятьп'ятка признала зовсім ширю, що в Галичині є „православна пропаганда“, хоч усім в живій тямці остає справа Наумовича і Гниличок, хоч всі знають про Залуче, Нецадову, хоч добре відомий усім перехід на православіє Мончаловского, д-ра Маркова і ін., то мимо тих певних фактів пос. Курилович в своїм запиті має лише говорити, що: «Преосвященные архієреи должны бы также знать, что никакой противокатолической пропаганды въ русской національной партии не существуетъ» не подаючи на се ніякого доказу, а зате знов розводить ся над радикалізмом і соціалізмом українским, але

промовчує, що в українській суспільности веде ся боротьба і словом і печатно проти радикалізму і соціалізму, котрий не є специфічною прикметою українства, а загально-європейскою а навіть всесвітньою проявою, коли тимчасом москвофільска пропаганда є спеціальністю наших москвичів.

Пос. Курилович має лише запевнити, що ні одна громада в Галичині не перейшла на православіє (хоч є доказ на Гниличках, а недавно єго товариш др. Марков ставив в держ раді запит, чому правительство не хоче допустити до церковної організації громаду Залуче, що заявила перехід на православіє?)

Коли Є. Е. Єпископ Чехович а так само Еп. Хомишин сповняє свій обовязок архієрейский і потягає до одвічальности тихъ священників, котрі провинили ся проти ординариятскихъ розпорядків або канонічних постанов, то пос. К-ич запевняє в своїм запиті, що „єпископъ руководствуется не християнской любовью и справедливостью, но ненавистью и шовинизмомъ“ і ставить єго на рівні з малярским єпископом Парві, котрий переслідувавъ священника словацкого Глинку за те, що не хотів виречи ся своєї народности, а остав Словаком! І на такихъ москвофільскихъ крутіствахъ основує п. К-ич запит свій: „Склонны ли ихъ превосходительства въ согласіи съ Высочайшею нунціатурой Его Святѣйшества принять мѣры для того, чтобы злоупотребленія высшихъ греко-католическихъ властей въ Галиции были прекращены и чтобы въ-

О. П. А. Шеган (P. A. Sheehan).

Мій новий сотрудиик.

Оповіданє із записок ірландського пароза.
 Переклав Володимир Держирука.

(Дальше).

Бітра Кампіон сиділа в просторій кімнаті, біля великого вікна, відки розстеляв ся вид на плоске, багнисте побережє аж до моря, що виділо, мов сріблиста пасмуга, на овиді. Вона шила дитинячу суконку; її лагідне а гарне личко вкривала тів суму. Часами переривала вона роботу а звертала очі до дверей й надслухувала уважно. Нараз пронесли ся тяжкі кроки з коридора, двері відскочили з лоскотом і увійшов капітан Кампіон.

— Все гаразд? — спитав. — Що се за сум на личку мові любі доні? Пенса, ні, цілого фунта плачу за сей сум.

— Гаразд, батеньку, — відповіла Бітра швидко, — якраз треба мені чимало гроший.

— Знов придибала якогось обірванця в горах, або поганий який пройдисьвіт зворушив твоє серденко! Та дарма, матимеш гроші.

З тими словами підійшов до неї, глядів її лискуче волосє й глядів на неї чутливо. Нараз закликав:

— Бітро, я голодний, як шуліка, кажи принести чаю!

А коли підвела оя і йшла через кімнату гарна хистка, подивив ся за нею й прошептав:

— Боже, як подібна до матери!

Кинув ся на софу й виглянув крізь вікно; місто багнистого побережя, побачив довгий, низький острів, покритий полудневими рослинами. В тіні пальми, над берегом синявою моря стояла хатина а перед нею на вколішках він; молодий офіцер від маринарки, у ніг своєї єдиної молодесенької. Рік опісля повдовів; лишила ся немовля-сирітка.

— Гірка наша доля! — говорив — і назвав немовля Бітрою.

Увійшла Бітра а за нею служниця з чаєм — Батеньку — сказала несміло — завтра буде місяць в селі, чи можу попросити священників на сніданє.

— Рішучо! Таж ліпше їм тут, чим в ліянци, між причадалами, між вересквивими бахурами, серед бруду й непорядку.

— Ах, ні, батеньку! Так лихо не є. Нуждарі, що тільки можуть роблять для священників.

— Добре, добре! — крикнув. — Нехай священники прийдуть на свіданє. Саме свѣжа риба є на кораблі.

Однак ми не прийняли запрошеня панни Кампіон. Не зважаючи на те, прогулька наша до Гляйнкярну була незвичайна.

Особливо цікавило мене, яке вражінє зробить наша прогулька на сотрудиика. Тому слѣдив я його уважно, коли ми висіли з воза і йшли рідким, жовтим болотом, серед мокрих від роси будяків до убогої хлопської хатини. Мушу признати, що з мові сторони було трохи зле, що я допустив до сего, що він увійшов перший до хати, наповненої клубами чорного диму.

А опісля се правленє Служби Божої на звичайнім робітничім столі, місто престоло; над

столом висіла упряж, біля стола лежав пастуший собака, а кури намагали ся развраз вилетіти на скатерть провізоричного престоло.

Я був певний, що йому се не подобасть ся, тому нетерпеливо жду кінця богослуженя, щоби почути наріканє молодця на таке просте урядженє.

— Він ніколи сего не видержить, — гадав я — збере до купи свої причадали й поманджає назад до Англії.

Як звичайно, так і тоді, завів ся я дуже. Місто сподіваного невдоволеня, побачив я в його очах слєзю радости і співчутя, а місто обуреня — одушевленє.

— Щось подібного я ще не видав! Що за глибока й щира віра! Що за пошана й вишукана чемність! — говорив. — Жадна княгиня не булаб в спромозі так приймати нас у своїй палаті, як приймає нас ся жінка в нужденній хатині! А сі люди в задимленій кухні! З початку годі було розріжжати їх лица. Половину мойого знаня віддав би я за се, щоби можна було відмалювати тих кріпких, кремезних верховинців, з лицами опаленими від сонця і вітру а розясненими вірою!

А подумати, що вони до мене, молодика, приступають, клякають на твердім каміню й відкривають мені свою душу, не зважаючи на присутність товаришів.

А сі дівчата із солодкими, чистими тваринками, укритими в хусточках! А сі старці, нахилені над ватрою! Справді, отче добродію, ви найблаженнійший чоловік під сонцем, бо се люди, за яких варта умерти!

(Дальше буде).

руючий народъ нашель на пути справе-
дливости укрьпленіе своихъ католическихъ
чувствъ?». А «Прик. Русь» зазначує, що пос. Ку-
рилович не вдоволив ся сим запитом, але
пішов і до папского нунція Бельмонте з
жалобою на «гоненіе русскаго духовенства»
єпископами.

При сій нагоді дізнаємо ся з «Прик.
Руси», що веде ся слідство проти кілько-
найцять питомців тутешньої духовної семі-
нарії, котрі в університетских індексах
вписали яко матерню свою мову lingua ru-
ssica, а як «Прик. Русь» запевняє, мають
їх усунути з духовної семінарії. І з того
приводу наводить обговорену вже нами пе-
ред кількома днями статю „Галичанина“
п. з. „Что сіе?“ вимірену проти „Місіона-
ра“ і кінчить ось як: „Конечно это дѣла-
ется съ разрѣшенія, по крайней мѣрѣ-
же при согласіи митрополита Киръ Андрея.
Да развѣ это не совершенно то-же самое,
развѣ это не совпадает одно зъ другимъ,
если нашихъ питомцевъ выбрасываютъ
изъ духовной семінарії за то, что они при-
зчаютъ своимъ материнскимъ языкомъ
русскій языкъ, базилянскій-же „Місіонар“
провозглашаєть совершенно открыто анафе-
му на русскую періодическую печать толь-
ко потому, что оно пишеть по русски? Чі-
тая такіа елокубрація и присматриваясь
всему происходящему вокругъ насъ, удив-
ляєшься, куда дѣвалось это Слово Божье,
провозглашаемое столь порочными устами“.

Все те є наглядним доказом, що за
підписаною на „пропамятнім письмі“ „двай-
цятьп'яткою, став до повної боротьби проти
Єпископату московске давникарство галиц-
ке під проводом своїх послів, а се додало
відваги і питомцям явно заявити, чим они
є. За се, що они так щиро поступили, на-
лежить ся їм признанє, але они задлятого
не надають ся на будучих пастирів тутеш-
нього населєня, Русинів, а хиба моглиби
бути душпастирями в Росії. Тимчасом гр.
кат. духовна семінарія основана цїсарем
Йосифом II. має виховувати питомців для
Русинів греко-католиків, а питсмі, котрѣх
lingua russica є матерньою, не повинні
тут матє місця.

Огляд часописий.

„Галичанин“ виповідає війну „Місіонареви“ і
„іезуитско-василіянскимъ мастерамъ“. „Святая
Русь, стой на колесницѣхъ!“ Цинїчна заява сьвя-
щенників Перегінського деканату в „Галичанинѣ“.
„Прикарпатская Русь“ в обороні о. Кокотайла. —
Лист з Катеринослава. „Земля і Воля“ про про-
бужєнє Рогатинщини.)

(Конець).

Звернім ся тепер знов у зовсім супроти-
лежнїу сторону, в Рогатинщину, котрої відноси-
нам присьвячує „Земля і Воля“ в ч. 14. з 15.
цвѣтнія статью п. з. „Рогатинщина проснулась“.
Ся допись така характеристична для наших на-
родних і партійних відносин, а при тїм в такїй
нагодї представляє змаганя і характер наших ра-
дикалів і соціалдемократів, що всі цїри наро-
довці, а особливо сьвященники повинні собі в цї-
лости прочитати сю статью, добре собі її зата-
мити і відповідно до того примінити цїле посту-
пованє супроти всіх крайних живел в нашім народї.
Тимто наводимо в цїлости сю допись а з свого
боку підчеркуємо в нїй деякі слова, визначені
розстрілєними буквами.

Рогатинщина проснулась.

Від довшого часу нема ніякої вістки в
„Землі і Волі“ про рогатинські відносини. Думає
ся хто, що відносини у нас так змінили ся в на-
прямї до ліпшого, що нема що писати про „ро-
боту“ наших патріотів. Так не є. Дві справи є
в нас, якими загал займаєть ся, а саме: укра-
їнська гімназія в Рогатині і просьвітна робота
в повіті. Передусім перша справа злучила в нас
всі елементи разом до спільної роботи. Справа
гімназії наче вляла в цїлий наш повіт сьвіжої
крови, через яку і жите того до тепер інертного
трупа, рогатинського повіту, відновилося, а згляд-

но повстало. Передше не було в нас життя. Селян
зналось тільки при виборах. Не казати вже про
якесь самостійне думанє селян. Кождий з них
клерикальний фанатик, що єгомость кажуть, те
ї сьвяте, а вже горе тому, хто поважив би ся
щось що до тої сьвятости запримітити. Він уже
зрадник народний і біг зна що. До такого еле-
менту годї було й приступити. Тепер багато змі-
нилось. У сім році повстало у нас декілька „Сї-
чий“, котрі у нас мають антїклерикальну марку
і взагалі селяни починають уже читати децю і
поза „Місіонар“ і книжочки місієні. Посередній
вплив у тїй зміні мала таки гімназія. Вона зру-
шила все. Вона довела до того, що в Рогатин-
щині нічим дивним не є, що бідні вдови, халу-
пники прирікають давати більші суми щорічно
на гімназію. Загал повіту заняв ся нею дуже
щиро, люди почали більше зі собою стикатсь,
та попри потребу гімназії говорити й про інші
свої потреби і з того виникнула висше згадана
зміна. Справа гімназії, можна сьміло сказати,
стоїть у нас дуже добре.

„Не так воно з просьвітною роботою. Сьго-
року прибудо в наш повіт кілька інтелїгентних
одинців, що мають щирі интенції працювати над
просьвітою народу. Відбулись навіть раз збори
всіх інтелїгентів з повіту для наради над спіль-
ною просьвітною роботою в повіті. На тїй нараді
було кілька понів, директор гімназії, гімназі-
альні професори, кілька академиків і всі вони
раділись спільно, як би те погодити їх у децим
протівні погляди. Скінчилось на тїм, що всі ма-
ють разом працювати над просьвітою народу.
І можеб було добре, та коли біда, що між ака-
демиками знаходять ся якісь там
єдиниці, що мають за „острі“ язика. Вони
вправді і ходять по читальнях і щось
там до селян говорять. Та коли бо зле,
що не те, що рогатинські проводирі
собі бажають. Вони десь там на селі ва-
жуть ся щось казати на попівську
непорочність, є, як би то йно те, та во-
ни ще щось і про соціалїзм селянам
агадують. О, се вже непростимий грїх. Коби то
були ще тепер костри, то з ними можна би
легко дати собі раду, а на нещастє тепер якое
інакше. Думали наші матадори, думали, таї ви-
думали. А нуж ізолювати їх від усякої роботи.
Нехай селяни наглядно переконують ся, що їх
не потреба. Точнїше про сю тактику колись
пізнїше напишу, а тепер тільки згадаю, що на
пїщо не придасть ся нашим понам ся робота.
Ізолювані ними академики знай-
дуть уже якийсь спосіб, щоби могли
працювати для добра свого на-
роду. Ся тактика проти академиків і взагалі
проти поступових селян (до річи: до Надз. Ради
„Руської Каси“ не кажуть високо і т. д. о. декан
вибирати селянина, що після їх „мвнїя“ нищить
попів їм нічого не поможе. Народ рогатинського
повіту не дасть уже тепер водити себе за ніс у
кождїй хоч би найменшїй справі одиниця, ко-
трі хоч є добрими директорами кас (за добрі
гроші!), не є знова здібними вирвати зерна
поступовости з серця селянина. Те, що
вони мають в справі гімназії весь повіт за со-
бою, не доказує рішучо того, немов би і в усіх
інших справах мусїло так само бути. Гімназія,
се кардинальний вимог культури і в боротьбі за
неї нема і не може бути між нами ріжниця, але
прошу під той сам знаменник не підтягати всіх
інших справ. Справа політичної організації і
просьвітної роботи певно викличе при найбли-
шїй нагоді непорозуміння. На основі певних да-
них можна сьміло сказати, що народ Рогатин-
щини вже невдовзі зачне що раз виразнїше
домагатись даня до них приступу свободнїй
думцї, від якої до тепер так дуже відхрещу-
вав ся. А тоді, чи ті ізолювані одиниці будуть
дуже панькались з остоями ретро-
градизму у, треба дуже сумніватись. А—З.

(Від Редакції „Зем. і Волі“. Наші това-
риші не повинні ніколи брати уча-
сти з понами і їх приклонниками і то вні-
якій роботї, тим більше просьвітній, знаючи ду-
же добре, як клерикали розуміють
просьвітну роботу).

Додану при кінці примітку Ред. „Землі і
Волі“ повинні собі і наші сьвященники взяти до
серця, бо ся допись „Землі і Волі“ найліпше по-
яснює, до чого ідуть радикали й соціалїсти: „Ти
опе, плати на сецєсию, піддержуй радикальних

академиків і взагалі радикальну молодїж, а она
потім відплатить ся тобі, за твою щедру поміч
тим, що буде ходити по читальнях і ширити
там „поступовість“, „свобідну думку“ в родї го-
ворєня про попівську непорочність і т. п. вісєвіт-
ницї, котрі то мають осьвідомити селян, котрі
мають бути ніби то тим „добром для народу“
нашого, для якого нібито ті радикали працювати
хочуть. Такі то „зерна поступовости“ починають
сіяти радикали по Рогатинщині, а се зерно при-
несе такі плоди, як в Снятинщині, в Коломий-
щині і т. д. Отже передовім повинна Рогатинь-
ска інтелїгенція, сьвященство в Рогатинщині,
котре стілько впливало жита і спільно з селян-
ством здвигнуло огнище культури, пильнувати,
щоби ті непрошені „поступовці“ не сіяли „пле-
вели“.

Політичний огляд.

Заграниця.

„Agencia Stefani“ і „Fremdenblatt“, оголо-
сили два майже єдновзвучні communiqué, які
ствєрджують добрі відносини між Австро-Угор-
щиною і Італїєю. Звістка агенції звучить: Як
перед тим при подібних нагодах, так тепер з
нагоди іменованя маркіза Сан-Джіуліано італїй-
ским міністром заграничних справ, прийшло
між ним а гр. Ерєнталем до сердечної вимїни
радок, з чого видко бажанє обох міністрів по-
стунати в цїлковитїй згодї і змїрати до сего,
щоби приязнь і союз між обома правительства-
ми вчинити ще сердечнїшим і тїснїшим.

Вість, що повстане в Альбанії спричинили
австро-угорекі і нїмецкі тайні агенти, яку пу-
стив париский „Journal“, є неправдива і не ви-
кликала ніякого вражєня в Царгородї, де знають
добре властиву причину. Зате вість, начеб то
альбанський рух притих, показує ся передчасною.
З головної турецької квартири доносять, що Ар-
навти зібрали ся недалеко міста Дїякови, а зво-
рушенє між ними є вельми велике. Буде там
висланє військо. В Прїштіві і Інеку панує спокїй,
але мимо сего настрїй людности а подражненїй.
Страти Арнавтів вносять 230 убитих і 60 ран-
них. Заворужєнє проявляють ся і в інших око-
лицях.

Державна рада.

Пос. палата розпочала вчєра розправу
над предлогод про службову прагма-
тику. П. Странский (нім. рад.) признає,
що прагматика є поступом значним особливо в
напрямї признаня горожанської свободи урядни-
ків і домагав ся підмоги у віддовжуваню уряд-
ників та национ. секції в квалїфікаційних комі-
сиях в Чєхах.

Міністер внутр. справ Гердтль заявив,
що правительство дбало при укладї предлоги о
управильненє прав і обовязків урядників, але за-
для поправности адміністрації могло носунути
ся лише до певних границь. Заперечує, начеб
предлога була єспятною, бо карність повинна
бути удержана. Приналежність до адміністрації
вкладає на урядника певне обмеженє і тому не
може в прилюднім житю так свобідно вступити,
як інші горожани, бо не може виступити до
борби в авторитетом, котрий він сам заступає.
В організаціях товариств правительство не хоче
обмежати особистої свободи урядників, але они
повинні з своїми домаганнями звертати ся прямо
до свого начальства а не через організації і не
можуть брати діяльної участи в організаціях,
котрі підкопують карність. Обговорює відтак ко-
ристи часового авансу, так, що навіть менше
пильні можуть дійти досяг скоро до вишої
ранги. Корективою є тут квалїфікаційна комі-
сія, але до неї не можуть входити товариші
урядників. Правительство углядаєє інтереси
урядників, але має дбати про прилюдне добро.

П. Мільверт (нім. рад.) вважає предлогод
до певної міри поступом, домагає ся, щоби вза-
ємнини між урядником а державою були контра-
тові а не відданчі, щоби обжалований мав право
боронити ся з підмогою адвоката.

П. Морачевский (поль. соц.) закидає
предлогів половичність і суперечности. Судив на-
лежить виділити з під прагматики яко незави-
симих. Домагає ся права коалїції і знесеня тай-
ної квалїфікації.

П. Чєх (молодоч.) противить ся обмеже-
ням свободи урядників в житю позаслужбовім.
П. Офнер вважає предлогод починаю до

засадн. законів урядничих, але критикує юдикатуру держ. трибуналу.

П. Маєр (христ. сусп.) витає законне управильнене прав урядника і заповідає поправки.

П. Форстнер (соц.) вважає, що сю предлогу неможливо прийняти.

П. Міхль (нім. рад.) зазначає, що більшість урядників рада би зречи ся такої прагматички, бо на її основі їм не вільно бути собою. Відтак перервано розправу і приступлено до обрад над наглим внесеном п. Вуковича про дальмат. залізницю.

Міністер залізниць Врба обіцяє при сполучі крайсько-хорватско-дальматских залізниць поробити можливі поправки.

Слід. засіданє сегодня о 11. год.

Хто лучше знає?

Др. Щурат, хоч, як сам заявляє, не є „спеціалістом“ в справі автентичности портретів Мазепи, все таки хоче показати, що він знає ся на тім лучше, чим другі. Доказом сего єго найновіша замітка п. з. „Хто перший? Про відкриття на гравюрі Гаяховського“ („Діло“ 1910 ч. 84). Колиб др. Щурат подав був вість про відкритє другого примірника гравюри Гаяховського, то кажучи єго словами, „можнаб не сьміятись“, а так, що приносить нового єго замітка?

Він закидає дослідникам автентичности портретів Мазепи, що они „сварять ся“; не забув видко ще др. Щ. своєї недавної сварки з проф. Брікнером, тож івснүүє її другім. Зарівно о. Застирцю і проф. Ленкому, як і мені розходило ся о дослід правди і ні один з нас не може сказати, щоб ми „сварили ся“ через те, що наші гадки були відмінні.

Мені закидає др. Щурат, що я „спровокований... кинув ся по вченому до літератури предмету“. Не мій се звичай вважати чиюсь відмінну гадку, хоч і поперту доказати, провокацією; противно, загально відомо, що вважає др. Щурат провокацією своєї особи статі, написані хочби в інтересі історичної правди.

Як зате „по вченому“ взяв ся др. Щурат до літератури предмету, най сьвідчить те, що він, хоч і не спеціаліст в дискутованій справі, мимо сего „докинув“ до неї в своїй замітці. Ото др. Щурат цитує уступ про гравюру Гаяховського з Юліяна Колачковського: „Słownik Rytowników Polskich“ (Львів 1874). Ся книжка є в університетській бібліотеці у Львові, не раз і не два я її мав в руках, яко бібліотечний урядник, читав сей уступ про Гаяховського, збираючи літературу Мазепиних портретів, але мимо сего не вважав відповідним покликувати ся на него. А чому? Ось ціла загадка: Колачковський не бачив сеї гравюри на власні очі, а сидючи у Львові, подав звістку про неї на основі опису Лоского, чого доказом єго слова: „Widział tę rycinę J. Łoski i opisał ją w dziełku swoim pt. Biblioteka i muzeum Konstantego Świdzińskiego, Warszawa 1857“.

Се дає відповідне освітленє „вчености“ д-ра Щурата, який не перший раз любить покликувати ся на жерела, взяті з других рук. Не бачивши книжки Лоского, я покликував ся на клясичну книжку Ровінського, на єго „Словар руских гравірованих портретів“ і „Словар руских граверів“, річи підставові в історії руского ризівництва. Ровінський на власні очі бачив гравюру Гаяховського в Варшаві і описав її докладно; а навіть пробував зробити з неї фотографічну знимку (хоч се не вдало ся). Покликував ся я й на Лазаревського, який бачив у п. Скаржинської копію сеї гравюри. Др. Щурат не бачивши ані книжки Лоского, ані Ровінського волить покликувати ся на Колачковського, який не бачив на власні очі сеї гравюри. Отже хто властиво кинув ся „по вченому до літератури предмету“, най осудять безсторонні читачі! О першєнство мені в тій справі рішучо не ходило, бож до недавна я сам ще не бачив навіть репродукції сеї гравюри (побачив я її завдяки проф. Ленкому).

З другої сторони навіть др. Щурат не зможе заперечити, що після смерті Лазаревського, ініціативу до дальших студій над портретами Мазепи дав я в своїх численних статях, почавши в 1906 р., накликаючи спеціалістів до дослідів над тими портретами. І справді аж в 1909 р. почали сею справою близше займати

ся (Хоткевич, Доманицкий, Єнзен, Грушевский).

Читаючи замітку д-ра Щурата (особливо єго слова „Не будучи „спеціалістом“ в дискутованій справі, докину лиш те“ і т. д.) я нагадав собі „Портрет без рамок“ Не- Теофраста, поданий в „Л.-Н. Вістнику“ (1, 1898 ст. 367—372) п. з. „Доктор Бессервіссер“. Сей Доктор Бессервіссер каже: „Щоби знайти діру в мості, я не конче мушу вміти збудувати міст“. Сьвяті слова! А закінченє замітки д-ра Щурата „А що? Правда, гарно „стверджуєть ся першєнство відкрить...“ чиж не нагадує сего „соловія, що спіймавши хробачка співає триумфальну оду“, а з яким порівнав Доктора Бессервіссера Не-Теофраст?

Др. Богдан Барвіньский.

Хросимо відговити передплату.

Новинки

— Календар. В ч е т в е р: руско-кат.: Келести-на; римо-кат.: Ансельма. — В п я т в и ц ю: руско-кат.: Евсипхія; римо-кат.: Сотера і Коля.

— Шевченкове сьвято в Самборі. Звідам пишуть нам: В неділю, дня 17. с. м. відбули ся в Самборі вечерниці в честь нашого генія Тараса Шевченка, уладжені заходом всіх українськоруских товариств. Простора саля „Сокола“ виповнилась місцевою і доохрестною інтелігенцією а серед неї два ряди заняли представителі читалень „Просьвіти“, з поміж котрих числом відзначались Соколи з Ваньович. Вечерниці розпочав др. Стахура промовою, в котрій зазначив значіне сьвята, та вказав на високі ідеї нашого вишого генія. Мішааний хор під дірігентурою п. Мацієвича представив ся в супроводі оркестри а то в „Завіщаню“ і „Вставай Україно“ зовсім удачно. В першій хорі чули ми сольо басове п. Бойцуна, котре випало добре. Оба хори подобались, тож повторено їх. З поміж других спізів досить удачно випав хор мужєский Роздольського „Сонце заходить“, дуєт же пп. Мельниківних „Коли розлучають ся двоє“ і сольо барітонове п. М. Гарасевича „І золотої і дорогої“, та „На городі коло броду“ випав гарно і загально подобав ся так, що на загальне бажанє пп. Мельниківні додали „Цьвітка дрібная“, а п. Гарасевич два другі надірограмові співи. Жіночу деклямацію віддала пп. Кобилецка зовсім удачно а др. Лев Лопатинський деклямував „Гамалія“ з вервою і повним артизмом. Оркестра під провідом п. Яроша відіграла Ніщиньського „Вінець з народних мотивів“ з „Назара Стодоли“ і вивєла старанно і так удачно, що на загальне бажанє мусіла повторити і наново додати нову точку — секстет з сольом скрипковим. Сильне вражіне викликав виступ репрезентантів читалень „Просьвіти“ і „Сокола“ з Ваньович. Бюст Шевченка освітлений барвним електричним світлом окружило до двайцять відпоручників селян, а один з них з Ваневич п. Сидорак виголосив привіт, в котрім зазначив значіне Шевченка для селян, підніс оклик генія до інтелігенції, щоби обняли меншого брата, селян же звивав до науки і просьвіти. Участь представителів селян в сьвяті має велике значіне. Селяни беручи участь в спільнім сьвяті з інтелігенцією, бачать, що інтелігенція сьвітська і духовна разом з ними дожить своєю рідною мовою, своїми сьвятощами, цїнить і величає стога генія і має взорець і в своїй громаді, читальні після сил урядити вечерниці.

Вечерниці випали зовсім удачно, тож по відспіваню „Ще не вмерла“ відійшли всі вдоволєні і скріплені. Зазначити мусимо, що на авдотарю зложилась місцева і замісєва інтелігенція, а проти самбірського звичаю не бачили ми ані одного москвофіла. Як в попередню устроюваних вечерницях пані і панове брали навіть живу участь в вивєденю програми, тепер змосковщенє поступило через два літа так, що ні один з них не явив ся на концерті. Се характеристичне знамя і тільки длятого се зазначаю. Висновки ясні.

— Цісар затвердив вибір руского пароха в Лужку гор. о. Григорія Василькевича на предсїдника, а Адама Рогода, бурмістра в Ст. Самборі, на заступника предсїдника повітової ради в Старім Самборі.

— „Рідний Край“ ілюстрований тижневник з додатком такимже для дітей „Молода Україна“, видаваний відомою письменницею д. Оленою Пчілкою, заслугує на як найбільше розповсюдження серед нашої інтелігенції і учительства. Звертаємо протє! бачність наших читачів на інсерат поміщений в сїм числі.

— Будівельна катастрофа. При ул. Карпінського у Львові завалили ся в невикінченій ще каменіці сходи і руштованє, при чім згинули дві

робітницї Єлис. Дацко і Сал. Якубець, а два муляри тяжко потовкли ся. Нещастє стало ся з вини будівельного підприємця.

— Податки в старині. Нині люди нарікають на податки і „драчки“ ріжнородні, а нікому і не присвїть ся, які дивні податки бували в давніших часах. І так за часів перших пруских королів податками були обложєні одія і перуки. Хто на своїм одію носив прикраси золоті і срібні, сей мусів платити податку одного таляра річно. Ношенє перуки коштувало 3 до 4 таляри в рік. Хто їздив повозкою і нищив тим чином дороге вимощенє вуличне, платив річно 3 таляри. Був понадто податок від дамских стрів на голову, від панчїх, виступців (пантофлів) чобіт і капелюхів, по 1 талярови в рік. Хто хотів пити каву, шоколяду, чай, — мусів постаратись о позовленє; плачено по 2 таляри річно за кожний з тих напїтків зокрема. Найпотїшнішим був податок поголовний, або т. зв. „поголовне“, о-плачуваний навіть особами королївського двора. І так король платив за свою голову 5 тисяч талярів річно, а королева 2 тисячки. Кождий ремісник платив по пів таляра річно. Платили також податки панни, котрим минуло було 20 літ і то аж до хвилі, коли їх усміхнулось щастє і они в парі станули перед тетраподом, — або аж до сорокового року житя, по талярі в рік.

— Дрібні вісти. До поштового уряду в Раві рускій вломали ся оноді в ночи злодії і украли поштові марки вартости 430 К. — Вчєра рано зударилась на стації в Медиці т. зв. „шутрівка“ з локомотивою. При тїм ударі потерпів тяжкі рани банмайстер Штетєр, а кондуктор Тарговський лекше ранений.

Оповідки.

— Із станіславівської єпархії. Канонічну інституцію на парохії отримали оо.: Іван Любович на Тулуків, Модєст Лукашевич, парох в Задубрівцях, на пароха в Стецеві, Франц Назаревич на пароха в Волківцях, Венедикт Скоробогатий, експоз. в Москалівці, на пароха в Нижнєві, Василь Залуцкий, сотр. cum iure directionis в Балінцях, на парох в Белелуї, Євген Савчинський, І. сотр. в Станіславові, на пароха в Гвіздци-місті і Ілья Шкроміда, парох з Новосєлиці, на пароха в Коньчаках. — Увільнені оо.: Анатоль Навроцкий з завідательства Кутєсках, Богдан Дрогомирецький з сотрудн. в Волківцях, Володимир Стефанів з сотрудн. в Сєрафінцях, Іван Любович з сотрудн. Тисьмениці, Іван Кривавич з завідат. в Стецеві, Модєст Лукашевич з парохії в Задубрівцях і Франц Назаревич з сотрудн. систем. Борішківцях. — Введені оо.: Анатоль Навроцкий, яко парох в Кутєсках, Богдан Дрогомирецький яко приватн. сотрудн. в Борщєві, Нєстор Гавацкий яко сотрудн. експонов. в Голувчівцях ад ілустє, Іван Кривавич яко завідатель в Задубрівцях, Модєст Лукашевич яко парох в Стецеві, Михайло Фіголь, яко завідатель в Паушівці і Володимир Скоробогатий яко парох в Нижнєві. — Конкурс на парохію Заставна черновецького деканату, розписано до 31. мая с. р.

— Курс пожарництва. „Сокол-Батько“ уладжує в днях 5, 6, 7 і 8. мая 1910. курс пожарництва в Вигнанці коло Чорткова для виобразованя учительів пожарництва при сільских сторожах пожарних. Число замісєвих учасників курсу обмеженє до 40. Першєнство до привнтя мають члєни філій львівського „Сокола“, найбільше по двоє з одної місцевости. На курс можуть бути привнті кандидати, котрі: 1) скінчили 20. рік житя, 2) є здорові і до пожарної служби відповідні і 3) уміють читати і писати. Власноручно написані поданя а потверджені Старшиною свого Товариства, належить носити найдальше до дня 28. цьвітвля на адресу д-га Андрея Дразньовського, голови „Окружного Сокола“ в Вигнанці, пошта Чортків. Кошти 4-дєневого удєржаня на курсі повносять учасники самі, зглядно Товариства, до яких они належать. Нічліг відстають даром. В сїм курсі повинні взяти участь передовсім члєни наших філій з полудневого Поділя. — „Сокол-Батько“.

— Поправки похибок в нашій передовиці з 16. цьвітвля ч. 75 п. наголовком: „Розвязка національного питаня в Австрії“. В третім стовпці в 8 стрічці з долини має бути: „Німці, Славяни, Романи і Маляри“, а в послїдній стрічці з долини: „Славян, Герман і Роман“.

Ескизи.

Надії Кибальчич*).

(З житя на селі).

I.

Тихо спускав ся над сєлом вечір ранної весни і єго грила, мнякі та прозорі, кидали тїнь на поле, ще чорне й вогке після недавніх сїгтів, на гаї, та сади, де вітя дебеле й напруженє до-

Оповідка.

жидало тієї хвилини, коли можна буде дати волю силі життя, що збиралося в ньому на протязі довгих місяців. Вечір увиходив у селянські хати, — де ще не було світла, а тільки червоне полум'я в печі кидало яркі відблиски на стіни, — і там панував, тихий, таємний.

Але в господу панів Андрієвих він не міг добитись. Там уже давно були засвічені високі лампи і з ними йому не сила була змагатись.

У великій столовій сиділи й пили чай. Збиралась уся родина Андрієвих: пан, пані, дочка, — гарненька, але невзначна, — її наречений, огрядвий панич з пресованими вусами, сестра паніна з дочкою, теж панною. Окрім їх у столовій було ще двоє гостей: учитель з місцевої земської школи, Михайло Яворенко, та учителька з церковної школи.

Сестра паніна, Варвара Василівна, з панночками, недавно вернула ся з Петербургу, відтіл вони, окрім зарученого для панні Андрієвої, привезли теж багато новин і тепер увесь час з захопленням оповідали про концерти, про думу, про вбрання, політику й знайомих.

Учитель і учителька з якимсь одурінням слухали ті безкраї оповідання про те, що їм було або зовсім чуже, або дратувало їх. Обом було нудно та віяково і хотілось якомога швидче піти відтіл, але вони не зважались. Ходити до Андрієвих і сидіти там який час була така повинність, що її віяк не можна було обминути. Андрієви любили, щоб їх шанувала місцева робота інтелігенція і на ознаку сього робила їм візити.

Сего вимагали їх самолюбство і нудьга. Колиж хто не виконував як слід ту повинність, вони ображали ся й говорили про такого з поважними особами таким тоном і з таким почутем, що мов би й не кажучи нічого фактично-поганого, вселяли в ті особи ворожий настрій проти неввічливого. А з сего виходили йому різні неприємності. Начальство починало чипляти до него, не давало, чого треба було, і — доводилось кидати посаду, волею, чи неволею. Всі, кому доводилось заробляти хліб біля Андрієвих, знали, що їм треба коли не годити, то принаймні не гнівати їх. Робити візити людям, котрі часто й густо, (хоч правда, здебільшого несвідомо) показували таким гостям різницю їх становища, було дуже неприємно, але не яка вже там велика біда, коли сим можна було поратувати ся від гіршого й мати спроможність заробляти.

Особливо пильнувала робити візити учителька. Она була вдова і мала двоє дітей. Через те страшенно боялась стратити свою посаду, — хоч та посада давала їй як раз тільки, щоб не вмерти з голоду та холоду і щоб було чим сяк-так прикрити грішне тіло. Все живе она билась як риба об лід, працювала через силу, була втомлена, засніпана, понижена.

(Дальше буде).

*) Подаємо сі картини відомої нашої письменниці Н. Кобальчич і звертаємо при тім бачність на „Рідний Край“, з котрого се перепечатуємо.

Телеграми

з дня 20. цвітня.

Відень. Дневники доносять, що ваш цісар відвідає з кінцем червця Босну і Герцоговину.

Царгород. З Арабії доносять, що там грозить вибух революції.

Оповіднене.

Загальні збори Повітового Товариства Кредитового, стоваришена зареєстрованого з обмеженою порукою у Львові відбудуть ся в дни 26. мая 1910 о год. 1. по полудни в льокалі Товариства (Ринок ч. 10, I. поверх) з слідуячим порядком дневним:

1) Відчитанє протоколу з попередних заг. зборів.

2) Звіт дирекції з діяльності і білянс за рік 1909; звіт контрольної комісії; звіт комісії Союзу ревізійного і уділенс Дирекції абсолютної.

3) Поділ чистого зиску.

4) Вибір: а) 2 членів Ради надзираючої на 3 роки, б) 1 члена на 1 рік, в) 3 заступників, г) комісії контрольної.

5) Внесеня і запати.

Львів, дня 19. цвітня 1910.

(1—3)

Х. Звичайні Загальні Збори Красового Тов-а кредит. урядників і свьячеників, стов. зареєстр. з обм. порукою у Львові, відбудуть ся в четвер дня 5. н. ст. мая о год. 10-ій перед полуднем в сали Тов-а гімн. „Сокіл“ у Львові (дім „Дністра“ ул. Руска 20) з отсим порядком дневним:

1) Відчитанє і принятє протоколу з попередних Заг. Зборів.

2) Звіт дирекції за IX. адміністраційний рік 1909.

3) Звіт ревізійної Комісії.

4) Звіт ревізора Красового Союзу ревізійного з переведеної в році 1909 ревізії по мисли закона з 10. червня 1903 В. з. д. ч. 133.

5) Внесеня Ради що до розділу чистого зиску за р. 1909 (§ 37. ст.).

6) Затвердженє вибраних Радою: одного директора на два роки а другого на три роки і трех заступників директорів на три роки (§ 25. стат.).

7) Вибір 6 членів Ради надз. на місце уступаючих (§ 32. ст.).

8) Вибір 6 заступників членів Ради надз. (§ 32. ст.).

9) Вибір 3 членів Комісії ревізійної і 1 заступника (§ 38. ст.).

10) Зміна статута.

За легітимацію до участи в Загальних Зборах служить книжочка уділова (§ 36. стат.). Річний рахунок і білянс за рік 1909 як також проєкт зміни статута буде виложеный в бюрі Товариства в годинах урядових від дня 27. цвітня н. ст. 1910 до перегляду через членів.

За Раду Надзираючу Красового Тов-а кредитового урядників і свьячеників, стов. зар. з обм. пор. у Львові

Президент Ради: Секретар Ради:
Ярослав Ільницький в. р. Ілько Ярмивич в. р.

„РІДНИЙ КРАЙ“

5-тий рік видання.

ВИХОДИТЬ В КИЇВІ, 4 РАЗИ В МІСЯЦЬ

(48 чисел на рік) з ілюстраціями

під редакцією **О. ПЧІЛКИ** (О. Косач).

Містить статті про громадські справи, звістки з життя на Україні й в інших сторонах, оповідання, п'єси для театру, вірші, відомості господарські, звістки про українські книжки, про театр і инше мистецтво, дописи, оповістки.

Ілюстрації: типи, портрети, краєвиди, будинки, увори.

Ціна „РІДНОГО КРАЮ“, з пересилкою, на рік 4 р., на пів року 2 р., на 3 місяці 1 р.

РІДНИЙ КРАЙ з ілюстров. місячним додатком

„Молода Україна“

(єдина українська часопись для дітей)

на рік 5 р., на півроку 2 р. 50 к., на 3 м. 1 р. 25 к.

„Молода Україна“ окреме від „Рідного Краю“ 2 р. на рік, 1 р. на пів року.

Для сілських учителів, для сілських господарских товариств і всяких спілек (кооперативних) — „Рідний Край“ в 1910 році коштувати ме без „Молодої України“ — 3 р., з Молодою Україною — 4 р., (на пів року — половина того). На „Молоду Україну“, виписану окремо від Рідн. Краю, опусту нема.

Адреса обох часописей: Благовіщенська ул. ч. 115.

Всі ціни і умови й для заграниці однакові.

Редакторка-видавниця: **О. КОСАЧ** (Олена Пчілка).

Colosseum

в пасажи Германів

при ул. Соняшній у Львові.

від 16. до 31. цвітня 1910.

Найгарнійша сензація.

Щоденно о 8. год. вечер представлєнє. В неділі і свята 2 представлєнє о 4. год. по пол. і о 8. год. вечером. Що п'ятниця High-Life представлєнє. Білєти вчаснійше можна набути в конторі Пльона при ул. Кароля Людвіка ч. 5.

Для прикрашеня

комхат і Читалєхь!

ТАРАС ШЕВЧЕНКО в домовині і **МОГИЛА ШЕВЧЕНКА** над Дніпром

Картини Сластьона виконані в артист. інституті Ангерера у Відні у величині 24+30 см. можна набути в книгарні Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові, Ринок ч. 10; за 80 сотиків без пересилки, за 1 К з пересилкою (franco). Прибуток з ровпродажі жертвував радн. Ол. Барвіньский на памятник Т. Шевченкови в Каїві.

Ол. Барвіньский, Історичний оглядасновин-Народного Дому у Львові (на основі жерел). — Ціна 80 сотиків.

Ол. Барвіньский, З останних десятиліть XIX віку. — Ціна 40 сот.

W sprawie uniwersytetu lwowskiego list Edw. Gnięwośza, szefa sekcijnego ministerstwa wyznań i ośw. do Alexandra Barwińskiego — Ціна 10 сот.

Гомерово Одіссея, переклад Ніщиньского Байди). Ч. I і II. — Ціна 4 К 40 с.

Метаморфози Овідія, переклад Сердешного — Ціна 1 К.

Григорій С. Сковорода. — Ціна 30 с.

Кониський, Непримирена. — 40 с.

Куліш, Дон Жуан Байрона. — 40 с.

Антін Головатий, Уманця. — 30 с.

Шевченко, Наймичка, повість. — 60 с.

Княгиня 30 с.

Проф. Ратміров, повість „Мордовця“. — 40 с.

Оржешко, Великий, новеля. — 50 с.

Йов, переспів П. Ратая. — 1 К.

Можна дістати через адміністрацію „Руслана“ або в книгарні Н. Товариства ім. Шевченка.

Розклад залізничних поїздів

важний від 1. січня 1910.

До Львова приходять з	рано	перед пол.	по пол.	вечер	в ночі
Краків	5:50	8:55	1:30	5:45	9:50
Краків	7:25	9:50	—	8:40	2:30
Тарнога	—	—	1:10	—	—
Підволочиск	7:20	12:00	2:15	5:40	10:30
Черновець	8:05	—	2:05	5:58	9:30
Черновець	—	—	—	6:40	12:20
Станіславова	5:45	—	—	—	—
Коломиї	—	10:20	—	—	—
Стрия і Тухалі	7:29	11:45	4:25	—	11:00
Самбора	8:00	9:57	2:00	—	9:00
Сокаля	7:10	12:40	4:50	—	—
Яворова	8:05	—	5:00	9:00	—
Брухович (щодня)	—	—	5:11	—	—
Підгаєць	—	11:15	—	—	9:58
Винник	—	—	—	—	12:10
На Підзамчє з:					
Підволочиск	7:01	11:40	2:00	5:15	10:12
Бродів	7:01	—	2:00	5:15	10:12
Підгаєць	—	10:54	—	9:44	11:55
Винник	7:26	—	—	6:29	—
На Личаків з:					
Підгаєць	—	10:36	—	9:27	11:38
Винник	—	7:08	—	6:11	—
Зі Львова відходять до	рано	перед пол.	по полуд.	вечер	в ночі
Краків	3:50	8:25	3:15	7:00	11:15
Краків	—	8:40	6:12	7:35	12:45
Гяшева	—	—	3:30	—	—
Підволочиск	6:20	10:—	2:16	8:00	11:10
Черновець	6:10	9:35	—	—	10:38
Черновець	—	9:10	2:23	—	2:50
Станіславова	—	—	2:50	—	—
Коломиї	—	—	—	6:00	—
Стрия	7:30	—	1:45	6:55	11:25
Самбора	6:00	9:05	3:40	—	10:45
Сокаля	6:14	11:05	—	7:10	—
Яворова	8:20	—	—	6:30	—
Брухович (будні дни)	—	—	3:20	—	—
Брухович (нед. і св.)	—	—	2:01	—	—
Підгаєць	5:58	—	—	6:16	—
Винник	5:52	—	—	—	—
З Підзамчє до:					
Підволочиск	6:35	11:00	2:31	8:29	11:32
Бродів	6:35	11:00	2:31	8:29	—
Підгаєць	6:12	—	—	6:30	—
Винник	5:35	—	1:30	—	—
З Личаків до:					
Підгаєць	6:32	—	—	6:50	—
Винник	5:53	—	1:49	—	—

ЗАМІТКА: Поспішні поїзди печатані товстим друком. — *) Лише в неділі.